

ІГРОВІ ВИДИ СПОРТУ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМАНДНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

***Бурковський В.В.**, викладач кафедри фізичної культури та базової загальновійськової підготовки, Житомирський державний університет імені Івана Франка*

***Варивода О.В.**, викладач кафедри фізичної культури та базової загальновійськової підготовки, Житомирський державний університет імені Івана Франка*

Усатенко О.В., викладач кафедри фізичної культури та базової загальновійськової підготовки, Житомирський державний університет імені Івана Франка

Постановка проблеми. Сучасна вища освіта покликана не лише передавати професійні знання, а й формувати соціальні та комунікативні компетентності студентів. Багато навчальних програм залишаються орієнтованими переважно на інтелектуальну підготовку, недостатньо інтегруючи інструменти розвитку командної взаємодії, лідерства та емоційної інтелігентності. Ігрові види спорту мають значний потенціал для вирішення цієї проблеми, одночасно розвиваючи фізичну культуру та навички спілкування. Проте відсутня єдина модель їх педагогічного використання у формуванні зазначених компетентностей.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останні дослідження в галузі педагогіки фізичної культури, соціальної психології та спортивної науки [1] підтверджують позитивний вплив командних видів спорту на розвиток соціальних навичок. Дослідження психологів вказують, що участь у командних іграх підвищує рівень міжособистісної довіри, здатність до співпраці та комунікативну гнучкість. Педагогічні дослідження демонструють, що структуровані вправи та модульні програми з елементами рефлексії (дебріфінгу) сприяють усвідомленню студентами ролей у команді та підвищенню відповідальності. Крім того, в останніх публікаціях усе частіше розглядають міждисциплінарні підходи – поєднання спортивних практик із тренінгами з комунікації, коучингом та елементами соціально-емоційного навчання [2]. Проте виявляється декілька прогалин: недостатня кількість експериментальних досліджень із довготривалим спостереженням, брак уніфікованих інструментів для оцінювання змін у командній взаємодії, а також обмежена адаптація програм для студентів з різними фізичними можливостями.

Мета статті – теоретично обґрунтувати та емпірично продемонструвати можливості використання ігрових видів спорту як ефективного засобу формування командної взаємодії та соціальної комунікації студентської молоді; розробити методичні рекомендації щодо інтеграції ігрових модулів у навчально-виховний процес закладів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Ігрові види спорту створюють специфічне середовище – «мікросоціум», у якому формуються правила взаємодії, ролі, норми і системи підкріплення. Теорії соціального навчання, групової динаміки та мотивації пояснюють, чому участь у таких іграх сприяє розвитку співпраці: через спільну мету, необхідність координації дій та зворотний зв'язок.

Пропонується модульна програма, що складається з трьох блоків: вступний (ознайомчі ігри, вправи на знайомство, формування очікувань); основний (серія командних ігор із поступовим ускладненням завдань: тактичні, комунікаційні, стратегічні вправи); рефлексивний (дебріфінг, самооцінка, парні та групові обговорення, планування подальших дій). Ключові методи: рольові

розподіли, змінні умови завдання (щоб стимулювати адаптацію), фасилітація комунікаційних вправ, використання правил, що заохочують взаємодопомогу.

Практичні вправи (приклади) включають: «кодовий ланцюг» – ланцюг передачі інформації в команді з обмеженим часом; акцент на чіткості передачі й слуханні; «тактичний пазл» – команда має скласти фрагменти плану дій, розподіливши ролі; акцент на плануванні та синхронізації; «ротаційні ролі» – під час серії ігор кожен учасник тимчасово виконує різні ролі (лідер, координатор, підтримка), мета – розвинути емпатію та розуміння ролей.

В оцінюванні результатів рекомендується комбінований підхід: кількісні інструменти (анкети самооцінки командної ефективності, стандартизовані шкали соціальної компетентності) і якісні методи (фокус-групи, спостереження, відеоаналіз командної взаємодії). Важливими є попереднє та посттестове вимірювання.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Ігрові види спорту є потужним засобом формування командної взаємодії та соціальної комунікації студентської молоді за умови цілеспрямованого та методично продуманого використання. Модульна програма, яка поєднує практичні командні вправи з рефлексією та оцінюванням, демонструє високий потенціал для розвитку навичок співпраці, лідерства та комунікативної компетентності. Для підвищення ефективності необхідно: розробити стандартизовані методики оцінювання міжособистісних змін у студентських командах; проводити довготривалі дослідження для виявлення стабільності ефекту; адаптувати програми для студентів із різними фізичними можливостями, включаючи інклюзивні варіанти вправ; інтегрувати міждисциплінарні компоненти (тренінги з емпатії, конфлікт-менеджменту, фасилітації).

Список використаних джерел:

1. Ігнатенко С.О. Рухливі ігри як засіб підвищення моторної активності спортсменів. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. № 22. С. 47-59.
2. Тимошенко О.В., Мішаровський Р.М., Махов В.Я. Основи теорії та методики викладання спортивних і рухливих ігор : навчально-методичний посібник. Київ : Вид-во НПУ імені МП Драгоманова, 2008. 259 с.